

UNIVERSITETINIŲ STUDIJŲ PROBLEMATIKA STUDENTŲ POŽIŪRIU: PRIEŽASTYS IR LŪKESČIAI

Vincentas Lamanauskas, Dalia Augienė
Šiaulių universitetas, Lietuva

Rita Makarskaitė-Petkevičienė
Lietuvos edukologijos universitetas, Lietuva

Santrauka

Aukštasis universitetinis išsilavinimas yra daugialypis reiškinys. Tiek globalūs, tiek lokalūs politiniai, socioekonominiai pokyčiai sąlygoja ir aukštojo mokslo sistemos raidą. Universitetai siekia adekvačiai reaguoti į įvairius iššūkius, nors ir ne visuomet sėkmingai. Akivaizdus dalykas – stiprėjanti konkurencija tarp universitetų tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu. Natūralu, kad susiduriama su įvairiais sunkumais.

Suprantama, kad bet kurios problemos sprendimas reikalauja patikimos ir adekvačios informacijos. Universitetų studentų nuomonių aukštojo mokslo problematikos klausimais tyrimai nepraranda aktualumo. Priešingai, gaunama gana objektyvi pirminė informacija apie vykstančius šiame sektoriuje procesus. 2012 metų sausio–vasario mėnesiais atliktas empirinis tyrimas (N=544) parodė, kad studentų nuomonės apie aukštąjį universitetinį išsilavinimą yra iš esmės kontroversiškos. Atlikus respondentų lūkesčių analizę nustatyta, kad daugiausia jauni žmonės orientuojasi į saviraišką. Susirasti darbą pagal įgytą specialybę, dirbti mėgstamą darbą, daryti karjerą yra patys esminiai studentų lūkesčiai. Išsilavinimo siekimas, karjeros galimybės taip pat yra ir svarbiausios priežastys (motyvai), lėmusios studentų apsisprendimą studijuoti universitete.

Pagrindiniai žodžiai: *apklausa, empirinis tyrimas, jaunimo lūkesčiai, kokybinė analizė, universitetinis išsilavinimas.*

Įvadas

Universitetinio jaunimo lūkesčiai dažniausiai ne tik labai įvairūs, bet ir aukšti. Kita vertus, jie susiję su motyvais, lėmusiais arba bent jau turėjusiais įtakos pasirenkant studijas universitete. Dažniausiai ateities lūkesčius lemia dabartinė visuomenės, valstybės situacija. Pastaraisiais metais daug įtampos keliantis klausimas yra studijų kokybė, universitetų atotrūkis nuo darbo rinkos pokyčių ir keliamų reikalavimų. Šiuo požiūriu natūralu, kad studentai ateityje tikisi gauti gerą, mėgstamą, gerai apmokamą darbą. Tai tam tikra prasme yra finansinės situacijos atspindys. Pvz., 62 proc. Lietuvos valstybinių universitetų studentų mano, kad iškart po studijų turi galimybę gauti darbo užmokestį iki 1500 Lt atskaičius mokesčius (*diena.lt*, 2009).

„Swedbank“ Asmeninių finansų instituto ir Lietuvos studentų atstovybių sąjungos atliktas studentų finansinės situacijos tyrimas, kuriame dalyvavo beveik 10 tūkst. aukš-

tosiose mokyklose studijuojančių jaunuolių, parodė panašias tendencijas. Vidutinis atlyginimas, kurio tikisi mokslus baigęs jaunimas, viršija 2000 Lt. Tai yra trečdaliu daugiau nei vidutinis atlyginimas šalyje. Nustatyta, kad studentų finansiniai lūkesčiai mažėja proporcingai baigtų kursų skaičiui – bebaigiančių bakalauro studijas pageidaujamas atlyginimas yra 500 Lt kuklesnis nei pirmakursių (*ekonomika.lt*)

Apskritai kalbant, šiuolaikinių studentų lūkesčiai, susiję studijomis ir veikla po jų, gana dideli. Turkijoje atliktas tyrimas parodė, kad studentai turi itin didelius lūkesčius, ypač studijų pradžioje (Eris, Capkiner, 2012). Tyrėjų nuomone, jei studentų lūkesčiai aukšti, o pasitenkinimas studijomis žemas, universitetai privalo nedelsdamas atlikti įvairias intervencijas, įskaitant ir papildomas tobulinimo programas. Nesiimantys skubių priemonių universitetai negali išlikti konkurencinėje kovoje. Pagalbą studentams, ypač universitetinių studijų pradžioje akcentuoja ir kiti tyrimai, atlikti skirtingame sociokultūriname kontekste. Studentų lūkesčiai tampa kur kas realistiškesni, kai jie pradeda studijas. Ypač tai jaučiama pirmųjų studijų metų pabaigoje. Kita vertus, kaip parodė Pietų Afrikoje atliktas tyrimas, studentai susiduria su sunkumais bandydami pritaikyti sau tinkamus mokymosi (studijavimo) metodus, kad apskritai jų akademiniai lūkesčiai būtų patenkinti (Dukhan, Cameron, Brenner, 2011). Tyrėjai taip pat pripažįsta, jog studentų lūkesčių analizavimas yra svarbus dalykas tobulinant studijų kokybę. Tyrėjai akcentuoja, kad tai svarbu netgi kalbant apie atskirų studijų dalykų tobulinimą (Haman, Donald, Birt, 2010). Įdomius rezultatus gavo Malaizijos tyrėjai. Jų atliktas tyrimas parodė, kad studijų procese turėtų būti orientuojamasi ne tik į vadinamuosius tradicinius (dalykinius) gebėjimus, bet ir į kur kas platesnį įvairių gebėjimų spektrą, nes studentų lūkesčiai pasižymi didele įvairove. Tyrėjai išskyrė tris pagrindines kategorijas: gyvenimo gebėjimai, dalykiniai gebėjimai ir vadinamieji „minkštieji“ (humanitariniai) gebėjimai (angl. *'Life Skills'*, *'Subject Matter (Hard Skills)'*, and *'Soft Skills'*) (Nikitina, Furuoka, 2012). Autoriai pripažįsta, kad visa tai integruoti į studijų programas yra problemiška.

Minėti gebėjimai yra svarbūs, kadangi pastarąjį dešimtmetį itin didelį susirūpinimą kelia universitetų absolventų įsidarbinamumas. Tai yra vienas rimčiausių politinio ir ekonominio lygmens iššūkių įvairioms šalims – tiek ekonomiškai stiprioms, tiek silpnoms. Kipre atliktas tyrimas parodė, kad studentų lūkesčiai taip pat yra įvairūs. Jie priklauso nuo šeiminės padėties, studijų programos, taip pat nuo to, ar siekiama baigti antrosios pakopos studijas (Menon, Pashourtidou, Polycarpou, Pashardes, 2012).

Kitas esminis dalykas yra studijų kokybė. Apie tai daug diskutuojama tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu. Lietuvoje tai taip pat tapo itin madinga, ir mažai naudinga, nes iš esmės nestebima pozityvių pokyčių. Argumentas tokiam teiginiui yra tas, kad studijų kokybės dėmesio centre yra studentas ir jo lūkesčiai. Tačiau pastarieji nebūtinai yra adekvatūs. Jau tapo įprasta studijų kokybę matuoti išimtinai tik apklausiant studentus. Studijų kokybė turėtų būti analizuojama tiek iš studentų, tiek iš studijų teikėjo (universiteto) perspektyvų. Kitaip sakant, studentų lūkesčiai ir esanti studijų aukštojoje mokykloje realybė nebūtinai sutampa. Pvz., tyrimai, atlikti Tailande, parodė, kad egzistuoja statistiškai reikšmingų skirtumų tarp studentų ir universiteto darbuotojų percepcijų nagrinėjamu klausimu (Yooyen, Pirani, Mujtaba, 2011). Todėl ypač svarbu kuo anksčiau žinoti studentų lūkesčius, kad universitetų darbuotojai galėtų imtis kuo ankstyvesnių

priemonių efektyviam studentų ir dėstytojų dialogui užtikrinti. Tai ryški idėja naujaušiuose moksliniuose tyrimuose (Roman, Cuestas, Fenollar, 2008; Crisp, Palmer, Turnbull, Nettelbeck, Ward, LeCouteur, Sarris, Strelan, Schneider, 2009; Tait, de Jager, 2009; Delaney, Harmon, Redmond, 2011).

Lietuvoje empirinių tyrimų, skirtų matuoti studentų lūkesčius, analizuoti universitetinių studijų pasirinkimo motyvaciją, nėra gausu. Kai kurie tyrimai rodo, kad studentų pasitenkinimas studijomis yra aukštas ir nepriklauso nuo studijų programos (Pociūtė, Bulotaitė, Bliumas, 2012), nors tokie rezultatai abejotini. Priešingai, kitų tyrimų rezultatai leidžia teigti, kad egzistuoja specifiniai faktoriai, veikiantys studentų lūkesčius ir studijų kokybės suvokimą. Tai kultūriniai, lyties, paslaugų teikėjų ir vartotojų požiūrių skirtumai, semestro parinkimas studentų apklausai (Žekevičienė, 2009). Kalbant apie lytį, pažymėtina, kad 15 metų mergaičių, turinčių aiškius profesinius ketinimus, yra daug daugiau nei šio amžiaus berniukų.

Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos atlikta švietimo problemos analizė (2008) rodo, kad, pasirenkant studijų programą, daugiausia lemia jos sąsajos su mėgstamais mokomaisiais dalykais ir asmeniniais pomėgiais. Stojantiesiems mažiau rūpi būsimosios specialybės paklausa darbo rinkoje ir aiškios karjeros galimybės. Šiems aspektams reikėtų daugiau dėmesio skirti profesinio orientavimo ir karjeros konsultavimo veikloje, derinant su specialistų poreikio prognozavimo priemonėmis, rašoma analizėje.

Lietuvos studentų sąjungos (LSS) ir tyrimų internetu bendrovės *Apklausaos.LT* 2006 m. atliktas bandomasis Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų nuomonės tyrimas „Ar esi patenkintas savo studijomis?“, kuriame dalyvavo 900 respondentų, parodė, jog iš jų kas penktas studijuoja atsitiktinai pasirinktą specialybę. Vadinas, stojo nežinodamas, ko tiksliai nori. Pusė studijuojančio jaunimo yra nusivylę studijomis – norėtų pakeisti specialybę arba aukštąją mokyklą (*lrytas.lt*)

Tyrimo problema ir tikslas

Nepaisant, kad atlikta nemažai empirinių tyrimų, jų stoka išlieka akivaizdi. Nuolatinis situacijos stebėjimas, tyrimas ir analizavimas itin svarbus siekiant suvokti aukštojo mokslo sistemos būseną ir kaitą. Išlieka praktika pokyčius vykdyti tam tinkamai nepasirengus, neįvertinus esamos situacijos. Galima pagrįstai teigti, kad empiriniai tyrimai yra perspektyvus būdas siekiant gerinti aukštojo mokslo sistemos funkcionavimą. Kita vertus, neteisinga remtis tik kitose šalyse atliktais teoriniais ar (ir) empiriniais tyrimais. Būtina įvertinti konkrečios šalies kontekstą, atlikti reprezentatyvius tyrimus Lietuvos universitetų studentų populiacijoje. Šio tyrimo objektas – Lietuvos studentų požiūris į aukštojo mokslo problemas. Pagrindinis tyrimo tikslas – nustatyti ir išanalizuoti studentų poziciją dėl dabartinės aukštojo mokslo būklės, taip pat įvertinti galimas sistemos raidos perspektyvas.

Tyrimo metodologija

Bendra tyrimo charakteristika

Tyrimas *Universitetinių studijų problematika* grindžiamas pozityvistiniu- kiekybiniu požiūriu. Autoriai laikosi pozicijos, kad priežastinių ryšių tarp kintamųjų matavimas itin svarbus. Respondentų nuomonės ir pozicijos apie tiriamą objektą neabejotinai padeda atskleisti giluminius ryšius tarp požymių. Tyrimas atliktas 2012 m. sausio–kovo mėnesiais. Kita vertus, pripažįstama, kad kokybinės analizės taikymas padeda atskleisti kiekybiškai nepamatuojamus tiriamo reiškinio aspektus. Šiame straipsnyje pristatomi kokybinės duomenų analizės rezultatai, dėmesį fokusuojant į universitetinių studijų privalumus ir trūkumus. Kiekybinės analizės rezultatai publikuoti anksčiau (Lamanauskas, Augienė, Makarskaitė-Petkevičienė, 2012a; 2012b). Dalis atliktos kokybinės analizės rezultatų taip pat publikuota (Lamanauskas, Augienė, Makarskaitė-Petkevičienė, 2012c).

Instrumentas

Tyrimo metu naudota autorių parengta anketa sudaryta iš atvirųjų ir uždaryjū klausimų. Respondentų prašyta įvertinti universitetinių studijų kokybę, įvardyti veiksniai, lemiančius studijų pasirinkimą, taip pat įvertinti 28 teiginius, susijusius su aukštuoju mokslu. Anketoje buvo pateikti ir 4 atvirieji klausimai. Teiginiai buvo vertinami taikant ranginę skalę: *sutinku, iš dalies sutinku, nesutinku*. Į anketą taip pat įtraukta demografinė dalis (respondentų lytis, kursas, studijų programa).

Tyrimo imtis

Tyrimo dalyvavo dviejų Lietuvos universitetų (Šiaulių – ŠU ir Lietuvos edukologijos – LEU) bakalauro studijų studentai. Išplatinta 600 anketų. Iš viso 544 anketos buvo pripažintos tinkamomis. Respondentų pasiskirstymas pagal universitetus ir lytį pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė

Informacija apie respondentus (N/%)

	Universitetas		Iš viso
	ŠU	LEU	
Vaikinai	79/19,1	8/6,2	87/16,0
Merginos	335/80,9	122/93,8	457/84,0
Iš viso	414/100,0	130/100,0	544/100,0

Respondentų pasiskirstymas pagal kursus pateikiamas 2 lentelėje. Galima teigti, kad skirstinys pagal kursus yra tolygus.

2 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal studijų kursą (N/%)

Kursas	N	%
Pirmas	180	33,1
Antras	141	25,9
Trečias	70	12,9
Ketvirtas	153	28,1
Iš viso	544	100,0

Taigi tyrime dalyvavo respondentai iš dviejų Lietuvos universitetų – Šiaulių universiteto (ŠU) ir Lietuvos edukologijos universiteto (LEU). Imčiai sudaryti taikytas serijinis puokštės principas. Tyrimo imtis laikytina pakankamai reprezentatyvia.

Statistinė duomenų analizė

Duomenų analizė atlikta naudojantis turinio (*content*) analize, kai informaciniame masyve išskiriamos esminės charakteristikos. Gautas verbalinis duomenų masyvas, remiantis sutartiniais *content* analizės metodais, buvo analizuojamas trimis etapais:

- daugkartinis atsakymų skaitymas;
- ieškoma semantiškai artimų atsakymų ir „raktinių“ žodžių;
- prasminių vienetų interpretacijos.

Taigi, atlikta semantinė respondentų atsakymų į atvirojo tipo klausimus kategorizacija, t. y. visi atsakymai buvo sugrupuoti pagal atskirus prasminius vienetus, subkategorijas, o norint nustatyti pozicijų dėl privalumų ir trūkumų semantinę struktūrą, subkategorijos buvo sujungtos bendriausiomis reikšmėmis – išskirtos kategorijos. Kiekvienos kategorijos subkategorijos buvo suranguotos pagal raiškos dažnumą.

Tyrimo rezultatai

Atlikus respondentų atsakymų analizę apie priežastis, lėmusias universitetinių studijų pasirinkimą, išskirtos kategorijos ir subkategorijos (3 lentelė).

Universitetinių studijų pasirinkimo priežastys (motyvai)

Kategorija	Subkategorija	N/%	N/%
Išsilavinimo siekimas	Noras siekti aukštojo universitetinio mokslo	120/20,0	260/45,2
	Asmeninis noras tobulėti, plėsti žinias, siekti tikslo	55/10,0	
	Noras įgyti / gauti diplomą	50/8,7	
	Noras įgyti profesiją	35/6,0	
Karjeros galimybės	Geros karjeros galimybės	76/13,0	118/20,6
	Geresnės galimybės ir perspektyvos darbo rinkoje	28/4,8	
	Noras lengviau susirasti darbą	14/2,4	
Palankios aplinkybės	Pragmatinės aplinkybės, nes arčiau namų, patogiau	30/5,2	59/10,3
	Gerai egzaminų rezultatai	10/1,7	
	Atsitiktinis pasirinkimas	10/1,7	
	Galimybė nemokamai mokytis	9/1,5	
Reikšmingų asmenų įtaka	Šeimos narių (tėvų) paskatinimas	40/7,0	53/9,2
	Draugų, pažįstamų paskatinimas	8/1,4	
	Mokytojų patarimas	3/0,5	
	Nenorai nuvilti tėvų	2/0,3	
Studijų kokybės poreikis	Patraukli, įdomi studijų programa	25/4,3	38/6,6
	Gera studijų kokybė	8/1,4	
	Naujos specialybės atsiradimas	5/0,8	
Savęs realizavimas	Noras dirbti su vaikais (įgyti pedagogo specialybę)	20/3,5	24/4,2
	Noras padėti kitiems	2/0,3	
	Pašaukimas	2/0,3	
Prestižas	Teigiamesnis visuomenės požiūris į universitetus, geresnis įvaizdis, prestižas	15/3,8	23/3,9
	Mada	8/1,4	

Išskirtos 7 universitetinių studijų pasirinkimo kategorijos. Didžiausią svorį turi kategorija „Išsilavinimo siekimas“ (45,2 %). Karjeros galimybės taip pat gana svarbios. Respondentų nuomone, universitetinis išsilavinimas sudaro palankesnes sąlygas darbo rinkoje. Tai akivaizdžiai rodo, kad išsilavinimas pastaruoju metu tampa paklausia preke švietimo paslaugų rinkoje. Kadangi nuo jo priklauso karjera ir atlyginimas, galima daryti prielaidą, kad išsilavinimas turi vis daugiau reikšmės ir jauno žmogaus vertybių pasirinkimo skalėje. Tai rodo, kad jaunimas universitetines studijas pirmiausia supranta kaip gerą išsilavinimą ir tik po to kaip profesijos įgijimą ir karjeros galimybes. Įdomu tai, kad

šeimos nariai, draugai neturi stipresnės įtakos studijų pasirinkimui. Gali būti, kad dabartinis jaunimas yra savarankiškas, gebas apsispręsti, žino, ko nori. Kitaip sakant, ryškėja pasitikėjimas savimi, savarankiškumas ir asmeninio apsisprendimo svarba.

Tačiau egzistuoja ir kita prielaida, kad tėvai skiria mažai dėmesio vaikų polinkių analizei, todėl jauni žmonės pasirinkdami, o vėliau ir studijuodami menkai įsivaizduoja būsimą profesiją. Kita vertus, didelė tėvų įtaka paaiškinama tuo, kad jaunimas yra finansiškai priklausomas nuo jų. Taigi tėvai gali ryškiau išsakyti savo poziciją, paremti arba neparemti profesijos pasirinkimo ir studijų. Visgi tėvai patys kažkada rinkosi profesiją, jie turi savo profesinės karjeros patirties, todėl gali būti puikus pavyzdys vaikams, duoti jiems svarių patarimų, padrašinti. Simptomiška tai, kad mokytojai nevaicina iš esmės jokio vaidmens abiturientams renkantis universitetines studijas. Tai rodo esminį mokytojų įtakos moksleiviams sumažėjimą priimant sprendimus. Padėtis neabejotinai kelia nerimą ir reikalauja išsamesnių tyrimų. Nemaža dalis respondentų nurodo, kad pasirinkti universitetines studijas paskatino pragmatinės priežastys, t. y. palankiai susiklosčiusios aplinkybės (10,3 %).

Tik 4,2 % respondentų universitetines studijas sieja su saviraiška. Savęs realizavimas visada siejamas su žmogaus laimingumu. Žinoma, šis motyvas visuomet susijęs su rizika, o ne saugumu. Beje, šis lūkestis kardinaliai pasikeičia baigus studijas (žr. 4 lentelę).

Dar mažesnė respondentų dalis (3,9 %) studijuoja universitete dėl prestižo. Paminėtina, kad valstybė, siekdama kelti pedagoginių studijų prestižą, irgi daro tam tikrų žingsnių, pvz., jau keleri metai norima atrinkti motyvuotus stojančiuosius, todėl vertinama norinčiųjų tapti mokytojais motyvacija.

Išanalizavus studentų lūkesčius baigus studijas, išskirtos 5 kategorijos (4 lentelė)

4 lentelė

Universitetų studentų lūkesčiai baigus studijas

Kategorija	Subkategorija	N/%	N/%
Savęs realizavimas	Gauti / susirasti darbą pagal specialybę	175/32,0	239/42,8
	Dirbti mėgstamą, norimą darbą	30/5,4	
	Įgyti tinkamų darbo įgūdžių	18/3,2	
	Dirbti spec. pedagoge ar logopede, dirbti mokykloje	16/2,8	
Karjeros galimybės	Susirasti / gauti gerai apmokamą, pelningą darbą	65/11,6	180/32,3
	Gauti, rasti, turėti padorų, gerą darbą	58/10,4	
	Išvažiuoti dirbti į užsienį	22/4,0	
	Daryti karjerą, siekti karjeros	20/3,6	
	Užimti geras pareigas	10/1,3	
	Turėti savo įmonę, įkurti savo verslą	5/0,8	

Tolesnio išsilavinimo siekis	Tęsti studijas magistrantūroje	56/10,0	71/12,7
	Išvažiuoti mokytis / studijuoti į užsienį	15/2,8	
Tolesnių studijų ir karjeros derinimas	Susirasti darbą ir toliau tęsti studijas	52/9,3	52/9,3
Sėkmingas studijų baigimas	Svarbiausia baigti, jokių kitų lūkesčių	16/2,8	16/2,9

Tik 12 respondentų nepateikė jokio atsakymo apie savo lūkesčius. Dauguma respondentų savo poziciją išreiškė. Daugiausia dėmesio studentai skiria savęs realizavimui (42,8 %). Susirasti darbą pagal specialybę – vienas esminių lūkesčių. Žinoma, karjeros galimybės taip pat yra reikšmingas lūkestis (32,3 %). Tolesnis išsilavinimo siekis nėra itin išreikštas. Galima manyti, kad studentai orientuojasi į apčiuopiamesnius dalykus, į trumpalaikę (artimesnę) perspektyvą. Apie 3,0 % respondentų tiesiog orientuojasi į sėkmingą studijų baigimą, nors analizuojant respondentų atsakymus ir komentarus išryškėja negatyvus tokio požiūrio kontekstas, t. y. tiesiog baigti studijas, negalvojant apie tolimesnę karjerą ar veiklą. Tai iliustruoja tokie studentų teiginiai: „svarbiausia kaip nors baigti, o po to tikiuosi – su šeima galėsiu išvykti į užsienį ir ten įgyti kur kas vertingesnių studijoms ir gyvenimui dalykų“, „bijau mąstyti į priekį, nes mažai laisvų darbo vietų“, „nėra prasmės, vis tiek darbo birža laukia“, „jokių lūkesčių neturiu, darbas „Maximos“ kasoje ir taip aiškus“.

Galima daryti hipotetinę prielaidą, kad tokius lūkesčius galėjo suformuoti neapgalvotas atsitiktinis studijų programos pasirinkimas, negebėjimas planuoti profesinės karjerą, neatsakingas požiūris į savo ateitį. Tokia situacija leidžia teigti, kad mokyklose esantys profesinio informavimo taškai (PIT), juose dirbantys karjeros konsultantai nedaro reikiamos įtakos mokydami planuoti savo profesinę karjerą.

Išvados

Pagrindinė priežastis, paskatinusi studentus rinktis universitetines studijas, yra išsilavinimo siekimas. Jis tampa svarbia vertybe šiuolaikiniam jaunimui. Svarbi priežastis, renkantis universitetines studijas, yra būsimos karjeros siekimas ir geresnė (arba įsivaizduojamai geresnė) asmens, turinčio universitetinį išsilavinimą, padėtis darbo rinkoje. Renkantis universitetines studijas mažai įtakos turi reikšmingi asmenys (tėvai, mokytojai, draugai ir kt.). Daugiausiai lemia asmeninis apsisprendimas. Baigusi studijas universitete ir įgijusi reikiamą išsilavinimą, didžioji studentų dalis savo lūkesčius sieja su atsižvelgusiomis galimybėmis save realizuoti ir siekti profesinės karjeros tiek šalyje, tiek už jos ribų.

Dalis studentų, baigę bakalauro studijas, planuoja siekti tolesnio išsilavinimo magistrantūroje Lietuvoje ir užsienyje. Dalis studentų kaip pagrindinį lūkestį, susijusį su universitetinėmis studijomis, nurodo tik pačius artimiausius, akivaizdžiai pragmatinius tikslus – sėkmingai baigti studijas, neįžvelgia tolimesnių tikslų ir galimybių. Esminis išryškėjęs dalykas – studentų lūkesčiai fokusuojami į darbo suradimą, gavimą ir panašiai. Beveik neišreikšta lūkesčių dėl asmeninio darbo vietos kūrimo (savas verslas, įmo-

nės steigimas ir pa.), o tai būtų itin reikšmingas kokybiško universitetinio išsilavinimo rodiklis ir rezultatas.

Literatūra

- Delaney L., Harmon C., Redmond C. (2011). Parental education, grade attainment and earnings expectations among university students. *Economics of Education Review*, 30 (6), 1136–1152.
- Dukhan S., Cameron A., Brenner E. (2011). The Influence of Differences in Social and Cultural Capital on Students' Expectations of Achievement, on their Performance, and on their Learning Practices in the First Year at University. *International Journal of Learning*, 18 (7), 337–351.
- Crisp G., Palmer E., Turnbull D., Nettelbeck T., Ward L., LeCouteur A., Sarris A., Strelan P., Schneider L. (2009). First year student expectations: Results from a university-wide student survey. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 6 (1), 11–26.
- Eris H., Capkiner H. (2012). The expectation and satisfaction levels of educational faculty students about managerial and academic services. *Hacettepe University Journal of Education*, 1, 177–183.
- Haman J., Donald J., Birt J. (2010). Expectations and Perceptions of Overseas Students in a Post-graduate Corporate Accounting Subject: A Research Note. *Accounting Education*, 19 (6), 619–631.
- Yooyen A., Pirani M., Mujtaba B. (2011). Expectations Versus Realities Of Higher Education: Gap Analysis and University Service Examination. *Contemporary Issues in Education Research*, 4 (10), 25–36.
- Kas lemia studijų kokybę? (2008). Vilnius: SMM. Prieiga internete: [http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/SPA\(8\)_Kas%20lemia%20studiju%20kokybe.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/SPA(8)_Kas%20lemia%20studiju%20kokybe.pdf) (žr. 2013.03.29).
- Lamanauskas V., Augienė D., Makarskaitė-Petkevičienė R. (2012a). [Problems of University Education in Lithuania: Student Point of View](#). *International Education Studies*, 5 (4), 196-211. DOI: 10.5539/ies.v5n4p196.
- Lamanauskas V., Augienė D., Makarskaitė-Petkevičienė R. (2012b). Universitetinių studijų problematika: studentų pozicija. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė / Education Policy, Management and Quality*, 1 (10), 6-21.
- Lamanauskas V., Augienė D., Makarskaitė-Petkevičienė R. (2012c). Universitetinių studijų problematika studentų požiūriu: privalumai ir trūkumai. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė / Education Policy, Management and Quality*, 3 (12), 7–17.
- Menon M., Pashourtidou N., Polycarpou A., Pashardes P. (2012). Students' expectations about earnings and employment and the experience of recent university graduates: Evidence from Cyprus. *International Journal of Educational Development*, 32 (6), 805–813.
- Nikitina L., Furuoka F. (2012). Sharp focus on soft skills: a case study of Malaysian university students' educational expectations. *Educational Research for Policy & Practice*, 11 (3), 207–224.

- Pociūtė B., Bulotaitė L., Bliumas R. (2012). Universiteto studentų įsipareigojimas profesijai: sąsajos su asmenybės bruožais ir pasitenkinimu studijomis. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 29, 111–122.
- Pusės studentų lūkesčiai dūžta (2006). *Lietuvos rytas*, vasario 23 d. Prieiga internete <http://www.lrytas.lt/-11406758951138769140-pus%C4%97s-student%C5%B3-l%C5%ABkes%C4%8Diai-d%C5%AB%C5%BEta.htm> (žr. 2013.03.29).
- Studentų lūkesčiai kuklesni (2009). *Diena.lt*, 2009-04-29. Prieiga internete: <http://www.diena.lt/naujienos/mokslas-ir-it/studentu-lukesciai-kuklesni-214925> (žiūrėta 2013-03-31).
- Studentų lūkesčiai: norėtų 2 tūkst. Lt, bet dirbtų už dvigubai mažiau (2012). *Ekonomika.lt*, gegužės 21 d. Prieiga internete: <http://www.ekonomika.lt/naujiena/studentu-lukesciai-noretu-2-tukst-lt-bet-dirbtu-uz-dvigubai-maziau-25611.html>
- Roman S., Cuestas P., Fenollar P. (2008). An examination of the interrelationships between self-esteem, others' expectations, family support, learning approaches and academic achievement. *Studies in Higher Education*, 33 (2), 127–138.
- Tait M., de Jager J. W. (2009). Image and academic expectations of different levels of university students: A South African case. *South African Journal of Higher Education*, 23 (5), 1026–1038.
- Žekevičienė A. (2009). Aukštojo mokslo institucijų paslaugų kokybės tyrimai SERVQUAL metodu. *Ekonomika ir vadyba*, 14, 1107–1113.

Summary

UNIVERSITY STUDY PROBLEMS FROM THE POINT OF VIEW OF STUDENTS: MOTIVES AND EXPECTATIONS

Vincentas Lamanauskas, Dalia Augienė

University of Siauliai, Lithuania

Rita Makarskaitė-Petkevičienė

Lithuanian University of Educational Sciences, Lithuania

University education is a multiplex phenomenon. Both global and local political, socioeconomic changes condition higher education system's development too. Universities seek to adequately react to various challenges, though not always successfully. An obvious thing is growing competition among universities – both at national and international levels. It is natural, that various hardships are being faced.

It is understandable, that solution to any problem requires reliable and adequate information. University students' opinion on higher education problematics questions research doesn't lose its relevance. On the contrary, in this way rather objective initial information is obtained about the processes taking place in this sector. The empiric research (N=544) carried out between January and February 2012 showed, that students' opinions about higher university education are, in fact, controversial. Having accomplished expectation analysis of the respondents, it was stated, that young people mostly orientate into self-realisation. Finding a job according to the acquired speciality, having a likable job, making career are the

very essential students' expectations. Education seeking, career possibilities are also the most important motives having determined the students' decision to study at university.

The main motive, having encouraged the students to choose university studies is seeking for education. Seeking for education is becoming a very important value for contemporary youth. A very important motive choosing university studies is seeking for future career and better (or imaginably better) person's, having a university education, position in labour market. People of great significance (parents, teachers, friends and other) have very little influence on choosing university studies. Personal decision has the greatest influence while making a decision. Having graduated from university, and acquired necessary education, the biggest part of students relate their expectations with the open opportunities to realise themselves and seek professional career both in the country and outside its boundaries.

A part of students after graduation from bachelor studies are planning to seek further education studying for master's degree in Lithuania or abroad. Another part of students, as the main expectation related with university studies, point out the nearest, obviously pragmatic purposes – to successfully graduate the studies, not foreseeing further goals and opportunities. A very essential thing that came into light is student's expectations focused on finding a job, getting it and so on. Almost unexpressed expectations are related with personal working place creation (own business, enterprise establishment and so on), which would be a very significant indicator and result of a qualitative university education.

Key words: survey, empiric research, qualitative analysis, university education, expectations.

Received 20 February 2013; accepted 06 March 2013

 Vincentas Lamanaukas Professor, Department of Education, Siauliai University, P. Visinskio Street 25, LT-76351 Siauliai, Lithuania E-mail: v.lamanaukas@ef.su.lt Website: http://www.su.lt	 Dalia Augienė Assoc. Professor, Department of Education, Siauliai University, P. Visinskio Street 25, LT-76351 Siauliai, Lithuania E-mail: augiene@gmail.com Website: http://www.su.lt
 Rita Makarskaitė-Petkevičienė Assoc. professor, Department of Education, Lithuanian University of Educational Sciences, Studentų Street 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania E-mail: petkeviciene.r@gmail.com Website: http://www.vpu.lt	